gemeente **Roermond**

VOORSTEL AAN DE RAAD VAN DE GEMEENTE ROERMOND

Onderwerp: **Verordening afvoer hemel- en grondwater gemeente Roermond**
Zaaknummer: **108228-2023**
Datum: **7 november 2023**

Inleiding

Het regent steeds vaker en harder. Daardoor kunnen straten, kelders, woningen en gebouwen onderlopen. Om schade te voorkomen werken we aan een klimaatbestendige gemeente. Een hemelwaterverordening is hierbij een belangrijk beleidsmiddel. De verordening Afvoer hemel- en grondwater gemeente Roermond (hierna: de verordening) biedt de gemeente de mogelijkheid om regels te stellen over het lozen van afstromend hemelwater of overtollig grondwater in de riolering of in de bodem. In de verordening zijn regels opgenomen om hemelwater bij nieuwbouw niet langer af te voeren, maar het daar te houden waar het valt.
De regels rondom hemelwater zijn niet geheel nieuw, ze zijn namelijk in de meeste bestemmingsplannen al opgenomen en ook vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan. De huidige regels zijn echter enigszins versnipperd. In de verordening worden de regels aangescherpt en verduidelijkt.
Door de verordening vast te stellen voordat de Omgevingswet in werking treedt, per 1 januari 2024, worden de regels van rechtswege opgenomen in het omgevingsplan.

Voorstel

Aan de gemeenteraad wordt voorgesteld de Verordening afvoer hemel- en grondwater gemeente Roermond vast te stellen overeenkomstig bijgevoegd concept raadsbesluit.

Argumenten

1.1 *De verordening is een effectief middel om de urgente hemelwaterproblematiek te bestrijden op zowel privaat als openbaar gebied.*
Zowel de droogte als de wateroverlast vragen om een robuuste en brede klimaataanpak. Projecten in de openbare ruimte worden zoveel als mogelijk regenbestendig en klimaatbestendig ingericht. Maar dat is niet genoeg, een groot gedeelte van de stedelijke omgeving bestaat immers uit privaat terrein. Ook daar kan regenwater tijdelijk worden opgevangen. In de verordening wordt verplicht dat bij nieuwbouw het regenwater wordt opgevangen en verwerkt.

1.2 *Belanghebbenden zijn breed betrokken in het traject.*
Er heeft een uitgebreid voortraject plaatsgevonden met stakeholders. Via een sessie en enquête is 'buiten' actief input opgehaald voor de verordening. Betrokken medewerkers van de RUD, het waterschap en buurgemeenten hebben deelgenomen in een sessie samen met collega's van de afdelingen vergunningen, toezicht en handhaving (VTH), projecten omgeving (PO), beheer openbare ruimte (BOR) en ontwikkeling opgaven (OO). In deze sessie zijn de

huidige regels geëvalueerd en is een doorkijk gemaakt naar voorliggende verordening. Partijen zoals woningbouwcorporaties, OML, bekende ontwikkelaars en adviesbureaus hebben we om input gevraagd via een enquête. Op de enquête hebben we veel respons ontvangen vanuit een brede vertegenwoordiging van de bevraagde partijen. In totaal hebben er 13 partijen gereageerd. De reacties waren voor een groot deel herkenbaar en sloten aan bij de inhoud van de sessie.

1.3 *Schade wordt voorkomen.*
Door de beperkte capaciteit van de riolering kan tijdens extreme neerslaggebeurtenissen overlast ontstaan die kan leiden tot schade in bijvoorbeeld woningen en bedrijven. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de grote hoeveelheid hemelwater die in korte tijd op de riolering wordt geloosd. Door geen hemelwater meer te lozen op de riolering wordt overlast en schade zoveel als mogelijk voorkomen.

1.4 *De regels leiden tot een duurzame omgang met hemelwater en grondwater.*
Duurzaamheid is een kernwaarde van de gemeente Roermond. Het is niet nodig dat schoon hemel- en grondwater wordt getransporteerd naar de zuivering om vervolgens daar gezuiverd te worden. Door het water lokaal vast te houden en te infiltreren in de bodem dragen we bij aan het bestrijden van droogteproblematiek. De regels voor hemel- en grondwaterlozingen zijn daarom volgens het principe van de trits "opvangen-vasthouden-bergen-infiltreren-afvoeren". Deze trits betekent vasthouden en infiltreren waar het kan en pas als infiltreren niet mogelijk is dan het hemelwater bergen en vertraagd afvoeren.

1.5 *Versnipperde regels worden eenduidig vastgelegd.*
De huidige regels voor afkoppelen en de omgang met hemelwater zijn erg versnipperd. De regels zijn vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) en de Technische Inrichtingseisen Roermond (TIR). Deze plannen zijn primair gericht op de interne organisatie en zijn een minder krachtig beleidsmiddel voor het vastleggen van regels voor de omgang met hemelwater op particulier terrein. Ook in bestemmingsplannen zijn veelal regels opgenomen voor de omgang met hemelwater. De bestemmingsplannen verschillen onderling echter wat betreft hemelwater-regels en zijn niet altijd één-op-één gelijk aan de regels uit het GRP.

1.6 *De regels sluiten beter aan bij die van het waterschap.*
De huidige regels voor de omgang met hemelwater wijken af van de regels van het waterschap. In het voortraject van voorliggende verordening hebben veel stakeholders aangegeven dat ze dit als lastig ervaren. De regels uit de verordening sluiten daarom beter aan bij de regels van het waterschap.

1.7 *Initiatiefnemers, vergunningverleners en (bouw)toezichthouders worden ontlast door duidelijkere regelgeving en differentiatie in waterbergingseisen.*
De huidige regels worden door zowel initiatiefnemers, adviseurs als plantoetsers op onderdelen als complex ervaren. Een voorbeeld hiervan zijn de huidige eisen voor waterberging. Hierin is opgenomen dat er volstaan kan worden met minder waterberging als aangetoond wordt dat een initiatief niet direct tot toename van wateroverlast leidt. Hiervoor zijn echter uitgebreide modelberekeningen nodig die niet voor de hand liggend zijn bij kleinere ontwikkelingen. Verder zit er geen differentiatie in de huidige regels en is er weinig ruimte voor maatwerk.
De regels in voorliggende verordening zijn minder complex en eenduidiger. Dat moet resulteren in een soepeler traject van planvorming, vergunningaanvraag en -toetsing. Er is een differentiatie opgenomen door te werken met drie categorieën voor de waterbergingseisen:

hoog (100 liter per m2), middel (50 liter per m2) en laag (25 liter per m2). Bij sloop en hernieuwbouw binnen een kleine inbreidingslocatie geldt de laagste eis, omdat de ruimte voor waterberging bij zulke plannen vaak beperkt is. De hoogste eis geldt voor uitbreidingslocaties. Op deze locaties is veelal voldoende ruimte om de waterbergingsopgave in het plangebied op te lossen. Door te differentiëren hoeft er minder vaak te worden afgeweken van de regels. Het is weliswaar mogelijk om onderbouwd af te wijken als het redelijkerwijs niet anders kan, maar dat moet geregeld worden in een omgevingsvergunning. Niet differentiëren zou leiden tot een extra stroom aan omgevingsvergunningen met bijbehorende capaciteitsvraag tot gevolg.

1.8 *De verordening sorteert voor op de Omgevingswet.*
Bij het inwerking treden van de Omgevingswet valt deze verordening van rechtswege onder (het tijdelijke deel van) het omgevingsplan. Door voor het in werking treden van de Omgevingswet de verordening vast te stellen is waterberging bij nieuwbouw van rechtswege opgenomen in (het tijdelijke deel van) het omgevingsplan en hoeft het omgevingsplan hierop niet te worden aangepast. Aanpassingen van het omgevingsplan zijn in de eerste jaren na in werking treding lastig door onbekendheid met de nieuwe wetgeving en zijn daarom niet zondermeer te verwachten. Met deze verordening borgen we een soepele overgang en continuïteit voor de regelgeving voor het afkoppelen van hemelwater, zodat het opvangen/bergen en infiltreren van hemelwater bij nieuwbouw nu en straks verplicht wordt gerealiseerd.

1.9 *Het levert een kostenbesparing op voor het beheer en onderhoud van de riolering in het buitengebied.*
In het buitengebied is de afvoer via reguliere vrij-verval riolering niet mogelijk maar gebeurt dit via drukriolering of op een IBA-systeem (individuele behandeling afvalwater). Een IBA is een systeem dat het huishoudelijk afvalwater van één, of een beperkt aantal, huishoudens zuivert. Het functioneren van deze voorzieningen verslechtert door lozing van hemel- en grondwater. Dit brengt onnodig veel onderhoudskosten met zich mee. Het is daarom niet toegestaan om hemel- en grondwater te lozen op een drukriolering of IBA. Dat is niet nieuw, maar in de verordening wordt het verbod eenduidig vastgelegd.

1.10 *In de meeste gevallen zullen infrastructurele projecten geen financiële gevolgen ondervinden van deze verordening.*
De regels met betrekking tot waterberging zijn niet van toepassing bij het onderhoud of de renovatie van verhardingen, zoals wegen. Anders dan bij nieuwbouw is er bij het onderhoud of de renovatie van dergelijke verharding geen “werk met werk te maken”. Voor het aanleggen van waterberging moet veel dieper worden gegraven dan gebruikelijk is bij het onderhoud of de renovatie van een weg. Bij dit soort werkzaamheden is het daarom volgens de verordening niet verplicht om waterberging aan te leggen. Het is echter wel van belang om gemeentelijk beleid vast te stellen voor het van de riolering afkoppelen van regenwater vanaf bestaande verhardingen. Het is gebruikelijk om dit te combineren met andere infrastructurele projecten. Deze keuzes met financiële gevolgen over waar en wanneer bestaande verhardingen van het riool worden afgekoppeld, al dan niet in combinatie met andere infrastructurele werkzaamheden, worden volgend jaar gemaakt in het Water- en rioleringsprogramma (opvolger van het gemeentelijk rioleringsplan) en staan los van het besluit over deze verordening.

Kanttekeningen en risico’s

1.1 *De regels komen niet geheel overeen met die van het waterschap.*
De regels uit voorliggende verordening sluiten beter aan bij de regels van het waterschap. De

regels zijn echter niet geheel gelijk. De belangrijkste reden hiervoor is dat de regels van het waterschap niet gedifferentieerd zijn. De nadelen hiervan zijn opgenomen bij argument 1.7.

1.2 *Er zijn in bepaalde gevallen hogere kosten voor initiatiefnemers.*
De eisen voor waterberging zijn in bepaalde gevallen aangescherpt. Dat is het geval bij de hoogste categorie uit de gedifferentieerde bergingseisen. Dit is geheel in lijn met de toenemende urgentie rondom de hemelwaterproblematiek. Bij de laagste categorie uit de gedifferentieerde bergingseisen zijn de regels soepeler dan de huidige. De kosten zijn vaak afhankelijk van de lokale omstandigheden. Indien er veel ruimte beschikbaar is biedt dit meer mogelijkheden om het hemelwater eenvoudiger op te vangen en te verwerken in de bodem.

1.3 *Er is geen mogelijkheid opgenomen om het afkoppelen van hemelwater in bestaand bebouwde gebieden te verplichten via gebiedsaanwijzing.*
Voorliggende verordening voorziet in regels voor de omgang met hemelwater bij nieuwe initiatieven. Er is daarnaast een mogelijkheid om het afkoppelen van hemelwater te verplichten in bestaande bebouwde gebieden. Daartoe zou een collegebevoegdheid in de verordening opgenomen moeten worden om gebieden aan te kunnen wijzen, waarin een afkoppelverplichting geldt voor bestaande bebouwing. Deze verplichting zou ingevoerd kunnen worden in straten die door de gemeente afgekoppeld worden. De gemeente kan in deze straten vaak eenvoudig het afkoppelen van de voorzijde van panden meenemen. In voorliggende verordening is deze bevoegdheid niet opgenomen. Het is naar verwachting namelijk voldoende effectief om het afkoppelen van daken bij gemeentelijk rioolprojecten te stimuleren en te faciliteren. Een verplichting is dan niet nodig. De kostendekking van het faciliteren kan meegenomen worden in het water en rioleringsprogramma (dit is de opvolger van het gemeentelijk rioleringsplan).

1.4 *Het (bouw)toezicht is sober ingestoken.*
Het (bouw)toezicht met betrekking tot de regels omtrent waterberging in onze gemeente is sober ingestoken, in ons handhavingsbeleid wordt waterberging niet als prioriteit genoemd waardoor toezicht en handhaving in de regel alleen wordt uitgevoerd bij concrete verzoeken om handhaving. Gelet op de opgaven rondom klimaatadaptatie ligt het voor de hand om voldoende aandacht te hebben voor de toetsing en handhaving van de waterbergingsregels. Het is echter ook van belang om een goede balans te vinden tussen het handhaven van de regels en de financiële consequenties hiervan, zowel voor de gemeente als voor de bouwsector. Met de huidige personele capaciteit is het niet mogelijk om de handhaving op de regels voor waterberging uit te breiden. Keuzes met betrekking tot de personele capaciteit voor handhaving strekken verder dan alleen deze verordening. De capaciteit voor handhaving maakt deel uit van een groter gemeente breed geheel. De regels in deze verordening zijn eenvoudiger en duidelijker dan voorheen. Dit moet leiden tot een soepeler proces van het maken van plannen, het toetsen van plannen en uiteindelijk het handhaven van deze regels.

Financiële gevolgen
De verordening heeft geen directe financiële gevolgen voor de gemeente. Zoals u kunt lezen bij argument 1.10 zijn de regels over waterberging niet van toepassing bij het onderhoud of de renovatie van verhardingen, zoals wegen. Hierdoor zullen infrastructurele projecten in de meeste gevallen geen financiële gevolgen ondervinden van deze verordening.

Communicatie en participatie
De verordening treedt in werking na bekendmaking in het gemeenteblad.

Voor het vereenvoudigen van de toepassing van de regels wordt in de communicatie een stroomschema voorzien, dat door initiatiefnemers doorlopen kan worden.
Er wordt in lijn met de participatie-verordening geen inzagetermijn gehanteerd. Stakeholders zijn in een uitgebreid traject betrokken bij de totstandkoming van de verordening. Dit traject is nader omschreven bij argument 1.2.

Uitvoering en evaluatie
De verordening staat geagendeerd voor de raadsvergadering van december. Bij een positief besluit wordt de verordening op 28 december gepubliceerd in het gemeenteblad.
Een half jaar na inwerkingtreding van de verordening zal deze geëvalueerd worden. Evaluatie vindt plaats doormiddel van een externe enquête bij partijen zoals woningbouwcorporaties, OML, het waterschap en bekende ontwikkelaars en adviesbureaus en een interne sessie met de betrokken collega's van de afdelingen OO, VTH, BOR en PO.

Met vriendelijke groet,

het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,	de burgemeester,
J. van Putten	Y.F.W. Hoogtanders

Bijlagen:
Bijlage 1 Concept raadsbesluit (verordening)
Bijlage 2 Verordening b1 kaart waterberging categorie laag - binnenstad Roermond
Bijlage 3 Verordening b2 kaart waterberging categorie laag - centrum Swalmen
Bijlage 4 Was-wordt tabel
Bijlage 5 Stroomdiagram waterberging bij nieuw verhard oppervlak